

Rosa Montero

**POD SRETNOM
ZVIJEZDOM**

Sa španjolskoga preveo

Matija Janeš

Zagreb, 2022.

disput

U spomen na moju majku, Amaliju Gayo, koja me je naučila pripovijedati.

Za malenu i nezaboravnu Saru, koja se branila. I mi branimo sve Sare ovoga svijeta.

Uz moju zahvalu i ljubav daždevnjacima, koji su osvijetlili mračna vremena koronavirusa.

Dira me
ono najbliže,
sjene, Zemljini nabori,
gdje je početak intimnosti
uopće.

Carmen Yáñez

Taj muškarac nije dignuo pogled s laptopa otkako smo napustili Madrid. A k tome smo u brzom vlaku koji je očajno spor i koji se zaustavlja na svakoj mogućoj stanici na svojem putu za Málaga. Moglo bi se pomisliti da je taj muškarac uronjen u svoj posao, gotovo opčinjen njime; ali svaki savjestan ili barem uporan promatrač primijetio bi da mu s vremena na vrijeme pogled prestane šarati ekranom i postane poput mutnog stakla; da mu se tijelo ukoči, kao da je zaustavljeno usred pokreta ili usred otkucaja srca; da mu se ruke zgrče i prsti naprave luk, kao stegnute kandže. U tim je trenucima očito da je vrlo daleko od vagona, od vlaka, od ovog žarkog poslijepodneva koje svoju prašnjavu običnost pritišće o staklo prozora. Na desnoj ruci taj muškarac ima dva nagnječena i crna nokta, samo što nisu otpala. To je zasigurno boljelo. Tu je i neobrijan predio na njegovoj četvrtastoj donjoj čeljusti koja je, što se ostalog tiče, skroz obrijana, što dokazuje da se ne gleda u zrcalo kad se brije. Ili da se uopće ne gleda u zrcalo. Pa ipak, nije ružan. Ima, reklo bi se, pedeset godina, gustu

10 i prosijedu kosu, ravnu i zapuštenu, predugu na zatiljku. Krupne crte lica, mesnate usne, naglašen ali skladan nos. Nos rimskog generala. Ako dobro pogledamo, taj bi muškarac trebao biti upadljiv, privlačan, tipičan moćan muškarac koji je svjestan svoje moći. Ali nešto je na njemu raštivano, promašeno i krivo. Primjećuje se neki, takoreći, kralježnični nedostatak. To jest, potpun nedostatak odredišta, kao da ide svijetom bez kostiju. Reklo bi se da taj muškarac nije postigao dogovor sa životom, dogovor sa samim sobom, koji je, u ovim godinama to već svi znamo, jedini uspjeh kojem možemo težiti. Stići poput vlaka, poput upravo ovog vlaka, na prihvatljivu stanicu.

Iako smo se prije samo petnaest minuta zaustavili u Puertollanu, vlak je još jedanput usporio. Iznova ćemo stati, sada na lokalnoj putničkoj stanici u Pozonegru, mjestasu s rudarskom prošlosti i katastrofalnom sadašnjosti, sudeći po vrhunskoj rugobi mjesta. Bijedne kuće s krovovima od salonita, uglavnom stracare, koje se izmjenjuju s najbjednijim razvojnim planovima iz frankizma, s tipičnim zgradama od četiri ili pet katova s trulom žbukom ili ciglom umrljanom salitrom. Vlak malo zadržti, trzne se naprijed i natrag, kao da kiše, i najzad se zaustavi. Iznenadjenje: muškarac je podignuo glavu prvi put od početka putovanja i sad gleda kroz prozor. Gledamo s njim: neravan grozd praznih tračnica usporednih s našima pruža se prema zgradi koja je priljubljena uz prugu. Mi se nalazimo na povišenom, na nekoj vrsti nadvožnjaka koji dopire negdje do visine drugog ili trećeg kata zgrade. Gotovo nad rub pru-

ge nadvija se balkon u katastrofalnom stanju: stolarija je metalna, vrata se ne daju zatvoriti, stara plinska boca trune zaboravljena uza zid od jeftine cigle. Za hrđave šipke zavezan je kartonski natpis, možda poklopac kutije za cipele, na kojem je rukom napisano: “Prodaje se”, i broj telefona. Savršena slika propasti.

Muškarac je dugo zagledan u otužan krajolik. Miran, zaleđen, reklo bi se i ne trepnuvši. Vlak uskoro nastavlja putovanje i on iznova zaranja glavu u računalo. Točno dvadeset osam minuta poslije stižemo na glavni kolodvor u Córdobi. Muškarac ustane, otkrivajući da je mnogo viši nego što se činilo; njegov sako, skup i lijepa kroja, vjerojatno od lana, pretvorio se u harmoniku i visi poražen s njegovih koščatih ramena; ali taj muškarac ne namjesti si odjeću, kao što makinalno čine toliki muškarci nakon što ustanu. Spusti mali kovčeg s najvišeg pretinca, stavi ga na sjedalo i spremi u nj svoj laptop. Uspravi se, jednim pokretom ruke makne kosu s čela i iziđe iz vagona.

Kad je izašao, kao da je najednom ostao bez sile koja ga je vodila. Stoji skamenjen pokraj stuba vlaka zbunjeno gledajući uokolo, dok ostali putnici koji izlaze iza njega gundaju, bune se i na kraju svladaju prepreku s jedne ili s druge strane, poput rijeke koja se razdvoji oko stijene. No putnici koji namjeravaju ući nisu više tako pristojni.

– Čovječe, zaboga! Ne možete li se maknuti s puta? Vidi ga što je blenuo!

Muškarac se strese kao da je izašao iz transa, stisne ručku kovčežića tako da mu članci pobijele i stane ho-

12 dati odlučno ili barem bez zaustavljanja, grabi dugim koracima dok se ne dokopa predvorja stanice i šaltera za prodaju karata.

– Upravo sam stigao brzim vlakom iz Madrida. Koja je bila zadnja stanica?

– Kako molim? – zaposlenica je razrogačila oči.

– Upravo sam stigao brzim vlakom iz Madrida. Koja je bila zadnja stanica? – ponovi bez kolebanja. I potom nadoda: – Mislim, kako se zove zadnja stanica. Nisam gledao. Molim vas.

– Puertollano, pretpostavljam ili... Ne, to je bio onaj u 17:17. Lokalna stanica Pozonegro.

On kimne u znak odobravanja.

– Izvrsno. Pa, molim jednu kartu za Pozonegro.

Zaposlenica ga iznova odmjeri poput sove, oči su joj veće od naočala.

– Hmm... Danas više nema vlakova koji se ondje zaustavljaju. Samo su četiri u danu. Prvi polazi sutra u 8:45.

– Ne. Mora biti sada – kaže on mirno, kao da sve ovisi o njegovoj volji.

– Idite autobusom. Ima ih dosta. Gledajte, stanica je ondje, na dvjesto metara. Izadite na ona vrata.

Ne zahvalivši niti se pozdravivši, taj muškarac hoda do autobusnog kolodvora, kupi kartu, pričeka dvadeset tri minute sjedeći na tvrdoj klupici okružen vrevom, uđe u vozilo i promatra krajolik kroz prozor još sljedećih pedeset sedam minuta. Sve to vrijeme nije učinio ništa, tek je treptao sporije od normalnog čovjeka, flepmatično treptanje tipično za guštera, dok svijet prola-

zi kao u diorama s druge strane prozorskog stakla, polja sasušena od vrućine iako ljeto još nije službeno počelo, drvca koja je suša izmučila, prašnjave tvornice, napuštene farme peradi, kričavi grafiti na derutnim zidovima. Sunce zalazi i vrlo je crveno. Devet je i petnaest trinaestog lipnja.

Autobus konačno stigne u Pozonegro, koji potvrdi svoju težnju da bude najružnija selendra u zemlji. Supermarket lanca Goliat na ulazu u mjesto i benzinska crpka pokraj njega, svježe obojena i s fluorescentnim reklamama, dvije su najosvjetljenije točke, najčišće i najživlje; samo one odišu kakvim-takvim ponosom na sebe, određenim povjerenjem u budućnost. Ostatak Pozonegra deprimirajući je, mrk, bezobličan, prljav, hitno mu treba potez bojom i nadom. Većina je trgovina zatvorena i to se zacijelo dogodilo u drugoj geološkoj epohi. Nekoliko kafića koji već izvana otkrivaju ljigavu unutrašnjost punu muha i crkva od gotovih betonskih blokova najznačajniji su turistički sadržaji koje taj čovjek može susresti na putu, ako je uopće u stanju vidjeti išta svojim sporim i hladnim očima guštera. Kad se autobus zaustavi na uglu (iziđu tek tri osobe), on se pokušava orijentirati. To ne bude teško: ušavši u mjesto, prešli su željezničko-cestovni prijelaz. Uputi se uličicama u smjeru pruge i uskoro dospije do mjesta koje je tražio: to je samo uska i mračna uličica, zagušena nadvožnjakom kojim prolazi pruga koja, doista, dopire do visine drugog kata. Muškarac pogleda gore, prema balkonu s natpisom koji je, na sreću, osvijetljen svjetlima sa željezničke stanice. Promrsi nešto